Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Asiantuntijalausunto
lainsäädäntöneuvos Tia Laine-Ylijoki-Laakso

8.10.2026

Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Asia: HE 157/2026 vp, Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristörikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Ympäristöministeriön kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Ympäristöministeriö kiittää mahdollisuudesta jättää asiassa asiantuntijalausunto.

Ympäristöministeriö on osallistunut oikeusministeriön 21.5.2024 asettaman direktiivin toimeenpanoon nimetyn työryhmän työhön ja ministeriö kannattaa yleisesti ehdotettuja muutoksia ja lisäyksiä rikoslakiin. Myös muutokset aineelliseen lainsäädäntöön vaikuttavat asianmukaisilta.

Ympäristöministeriö on toimittanut asiassa kirjallisen lausunnon jo eduskunnan ympäristövaliokunnalle ja lakivaliokunnalle. Näissä lausunnoissa on esitetty huomioita erityisesti rikoslain 48 lukuun esitettyihin muutoksiin ja uusiin säännöksiin.

Tässä lausunnossa ympäristöministeriö esittää joitakin huomioita liittyen rikoslain 48 luvun uuteen 4 g §:ään ja 48 a lukuun esitettyihin muutoksiin ja uusiin säännöksiin. Ympäristöministeriön huhtikuussa 2026 antamassa lausunnossa hallituksen esitys -luonnoksesta (VN/10831/2024-YM-114) ei lausuttu 48 luvun 4 g §:stä eikä 48 a luvusta.

Ympäristöministeriö pitää ymmärrettävänä haitallisia vieraslajeja koskevaa seuraamussääntelyä, jonka tarkoituksena on turvata luonnon monimuotoisuutta ja siihen liittyviä ekosysteemipalveluja. Vaikka vieraslajirikoksen välttäminen edellyttää vieraslajien tuntemusta ja direktiivin edellyttämiä rangaistuksia voidaan pitää melko ankarina, rikoksen täyttymistä koskevaa kynnystä voidaan toisaalta pitää korkeana, kun teolta edellytetään, että se olisi omiaan aiheuttamaan huomattavaa vahinkoa ympäristölle taikka kuoleman, vakavan vamman tai vakavan sairauden ihmiselle. Huomioiden myös edellytyksen, että kyseessä tulee olla nimenomaan unionin kannalta merkityksellinen haitallinen vieraslaji.

Ympäristöministeriön edellä mainitussa lausunnossa (VN/10831/2024-YM-114) pidetään esitettyä uutta rikoslain säännöstä ympäristön tuhoamisesta (RL 48: 5 b §) tarpeellisena erityisesti ennalta estävän vaikutuksen osalta, ja säännöksen todennäköisesti kannustaessa erityiseen varovaisuuteen tiettyjen ympäristölle erityisen haitallisten tahallisten toimien yhteydessä, näihin mukaan lukien vieraslajirikos.

Ympäristöministeriö pitää kannatettavina rikoslain 48 a luvun uusia säännöksiä (3 c ja 3 d §:t). Erityisesti törkeää tekomuotoa koskevalla 3 d §:llä voi katsoa olevan selkeää ympäristönsuojelullista merkitystä.

Ympäristöministeriö on myös lausunnossaan ottanut kantaa direktiivin edellyttämien yhteisösakkojen ala- ja ylärajojen nostamiseen sekä erittäin suurien oikeushenkilöiden liikevaihtoon perustuviin yhteisösakkoihin pitäen niitä asianmukaisena ja mahdollistavan oikeasuhtaiset seuraamukset. Esitettyjen uusien rikoslain 9

luvun 5 a §:n säännösten kohdistuminen myös vieraslajirikoksiin ja rikoslain 48 a luvun 1 a, 3 c ja 3 d §:iin vaikuttaa yhdenmukaiselta.

Ympäristöministeriö haluaa huomauttaa vielä tässä yhteydessä aiemminkin jossain määrin vaikeaselkoisten ympäristörikoksia koskevien säännösten tulkinnan mahdollisesti vaikeutuvan uusien ja erittäin yksityiskohtaisten säännösten myötä. Uusien säännösten suhde olemassa oleviin ja tavoite yhtenäisestä uudesta soveltamiskäytännöstä painottaa tarvetta saada säännöksiä soveltaville viranomaisille riittävää perehdyttämistä uuteen sääntely-ympäristöön ja uusien ympäristörikosten erityispiirteisiin.

Lopuksi ympäristöministeriö toteaa, että uuden ympäristödirektiivin toimeenpano on ollut vaativa ja pitkäkestoinen lainsäädäntöhanke, jossa oikeusministeriön johdolla on kuitenkin saavutettu perusteellinen ja tavoiteltu lopputulos. Koska direktiivin voimaansaattamiselle säädetty määräaika on jo ylitetty, ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että kansallinen lainsäädäntö saadaan mahdollisimman pikaisesti vastaamaan direktiivin mukaista oikeustilaa.